

Jaarstukken 2019

06-07-2020

Leefomgeving en klimaat

Portefeuillehouder:

M.A. Sikkes -van den Berg

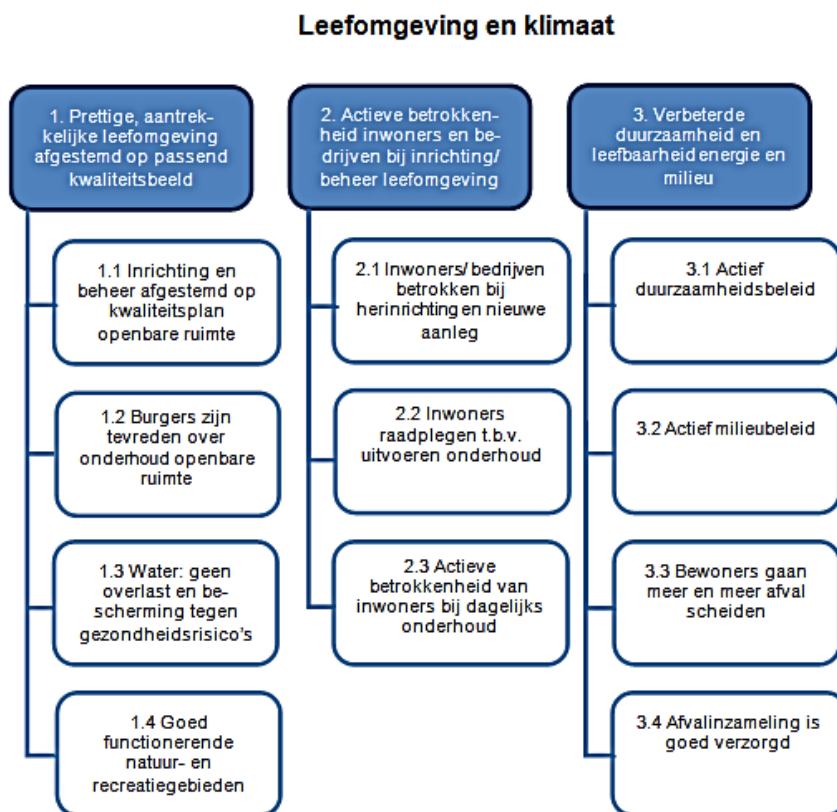
Afdelingsmanagers:

P.L. de Ruijter en M.R.A. Cornelissen

Afdelingen:

Ruimtelijk Beheer, Ruimtelijke Ontwikkeling

Doelstellingen in één oogopslag

Belangrijke ontwikkelingen

Duurzaamheid

In het coalitie-akkoord “*Duurzaam Samenleven 2018 – 2022*” staat:

“We investeren in energietransitie, verbinden onze natuur en verkleinen onze afvalberg. Zodat we niet alleen vandaag en morgen prettig samenleven, maar ook onze kinderen straks duurzaam samen kunnen leven”. Om dat te kunnen realiseren is voorzien in 2,5 fte extra ambtelijke capaciteit en budget voor duurzaamheid.

De ontwikkeling van een programmatische aanpak voor duurzaamheid heeft in 2019 vertraging opgelopen ten gevolge van de VVGB procedure voor de vergunningaanvraag van de biomassaketel van Vattenfall.

Voor de verdere rapportage over duurzaamheid wordt verwezen naar de paragraaf duurzaamheid.

Groen

In het coalitie-akkoord “Duurzaam Samenleven 2018 – 2022” staat:

“Ruimte is ons meest kostbare goed geworden. We koesteren onze groene ruimte en verzilveren het draagvlak voor een duurzaam Diemen. We investeren in energietransitie, verbinden onze natuur en verkleinen onze afvalberg. Zodat we niet alleen vandaag en morgen prettig samenleven, maar ook onze kinderen straks duurzaam samen kunnen leven”.

Om dit wat betreft groen te bereiken zetten we in ieder geval in op de volgende acties:

- Het optimaliseren van het gebruik en de toegankelijkheid van openbare ruimte en groen in en om Diemen, inclusief de inzet van hoogwaardige participatie om dit te bereiken. Bij de inrichting van publieke voorzieningen en openbare ruimte is er specifiek aandacht voor en overleg met mensen met een beperking en ouderen;
- Het inventariseren, voorbereiden en realiseren van kansen en verbindingen voor natuur in en om Diemen. Hierbij zal vooral gekeken worden naar de kansen om groene elementen te gebruiken voor klimaatadaptieve maatregelen in combinatie met het verbeteren van biodiversiteit.

Om dit wat betreft groen te bereiken zijn de volgende acties afgelopen periode uitgevoerd:

- Het optimaliseren van het gebruik en de toegankelijkheid van openbare ruimte en groen in en om Diemen, inclusief de inzet van hoogwaardige participatie. Bij de inrichting van publieke voorzieningen en openbare ruimte is er specifiek aandacht geweest voor mensen met een beperking en ouderen, met deze groep is ook overleg geweest;
- Het inventariseren, voorbereiden en realiseren van kansen en verbindingen voor natuur in en om Diemen. Hierbij is vooral gekeken naar de kansen om groene elementen te gebruiken voor klimaatadaptieve maatregelen in combinatie met het verbeteren van biodiversiteit.
- Het realiseren van de herinrichting natuurspeelplaats Akkerland, waarbij de groenwaarde voor kinderen en ouders een upgrade heeft gekregen.
- De start van de werkzaamheden van de herinrichting van de achterkant van de Rode kruislaan, waarbij de Tiny Forest grotendeels is gerealiseerd.

Ecologische functie van Spoorzicht

In 2019 is besloten om geen hockeyvelden aan te leggen bij Spoorzicht. Er is nu een traject gestart waarbij uitgezocht wordt hoe de natuur- en recreatiewaarden bij Spoorzicht vergroot kunnen worden en hoe natuurlijke speelaanleidingen in het gebied gerealiseerd kunnen worden. Een ecologische analyse van Spoorzicht is noodzakelijk om de effecten van ontwikkelingen op de ecologie goed in beeld te krijgen.

De ecologische functie van Spoorzicht wordt versterkt door herinrichting van het in de directe nabijheid gelegen Ajax-pad en het gebied van de Oosterringdijk tot aan de Hartveldseweg. Dit gebied wordt ingericht voor verblijf en ontspanning met een uitdrukkelijke aandacht voor groen, water, flora en fauna.

De openbare ruimte als huiskamer

In het coalitie-akkoord “Duurzaam Samenleven 2018 – 2022” staat:

“De openbare ruimte is de huiskamer van Diemen, waar mensen elkaar ontmoeten en waar ze kunnen spelen, ontspannen en sporten. Bewoners zijn enorm betrokken bij hun directe leefomgeving, en hebben vaak concrete plannen, zoals moestuinen, speeltoestellen of fruitbomen.”

We geven de openbare ruimte vorm samen met bewoners. Herinrichting en klimaatadaptatie zien we daarbij als kans om onze openbare ruimte nog functioneler, gebruiksvriendelijker en groener te maken. We steken dan ook extra geld in onze openbare ruimte.

In 2019 is het nieuwe beleid rondom Spelen, bewegen en ontmoeten in de openbare ruimte vastgesteld. Het beleid wordt nu uitgevoerd met concrete acties. De aangestelde participatiemedewerker van het team Infra vervult een belangrijke rol bij het betrekken van bewoners en het uitwerken van de acties.

Klimaatadaptatie

De opwarming van het klimaat heeft inmiddels (in Nederland) merkbare gevolgen; buien worden steeds intenser en er treden langere droge perioden op. De manier waarop wij gewend waren ons land en de steden in te richten, sluit niet meer aan bij de gevolgen van de huidige klimaatwijziging.

Het omgaan met de gevolgen van de klimaatwijziging moet o.a. gezocht worden in een aangepaste inrichting van de (openbare) buitenruimte; *Klimaatadaptatie*. Dit is bij uitstek een taak van, onder andere, de gemeente.

Financiële gevolgen kunnen hierbij beperkt blijven door slim te koppelen met geplande en toekomstige projecten. Zo wordt klimaatadaptatie onderdeel van de reguliere processen in plaats van een op zichzelf staand fenomeen. Dit is veruit het meest doelmatig.

Het toepassen van de juiste klimaatbestendige maatregelen per project is een kwestie van maatwerk. Vooralsnog kunnen aanpassingen aan verharding en riolering (voor de opvang, berging en verwerking van intense neerslag) tijdens buurtreconstructies nagenoeg budgetneutraal uitgevoerd worden. Droogte wordt bestreden door aanleg van geperforeerde hemelwaterriolen. Die kunnen hemelwater kunnen afvoeren, bij wateroverlast tijdelijk water in de bodem infiltreren, daarna weer afvoeren (draineren) en bij droogte oppervlaktewater in de bodem infiltreren.

Hittestress tijdens lange, droge perioden kan het best bestreden worden met de verkoelende eigenschappen van groenvoorzieningen. Als er ruimte voor meer bomen en/of beplanting in een buurt is en dit kan landschappelijk ingepast worden, heeft dit wel een verhoging van het budget voor groen tot gevolg (zowel van investeringen als exploitatie). De totale investering voor een toekomstige buurtreconstructie kan daardoor met 3 à 4% stijgen.

Diemen neemt deel aan een versnelling van de zgn. "risicodialogen" in het kader van klimaatadaptatie. Dit proces (2019-2020) is met vijftien regiogemeenten, het waterschap en twee provincies gezamenlijk aanbesteed. Diemen is penvoerder en ontving hiervoor een rijkssubsidie van € 150.000.

Optimaal verbinden van buurtgroen met de Hoofdgroenstructuur/natuur

Om de groene locaties nog beter met elkaar te verbinden zal er nog meer ingezet gaan worden om het buurtgroen met de hoofdgroenstructuur/natuur te verbinden. Dit bevordert de ecologie en zal de esthetische waarde ten goede komen. Door het verbinden van de groenstructuren mee te nemen met regulier onderhoud en herinrichtingsprojecten zal het budgettaire neutraal uitgevoerd kunnen worden.

Verhogen groene verblijfskwaliteit in de openbare ruimte

Om de sociale cohesie in de openbare ruimte te helpen bevorderen wordt er onder andere ingezet om de groene verblijfskwaliteit te verhogen. Deze ingrepen kunnen meestal meegenomen worden in regulier onderhoud en herinrichtingsprojecten hierdoor zal dit budgettaire neutraal uit te voeren zijn.

Afvalinzameling

Op 19 december 2019 heeft de gemeenteraad Afvalplan 2020 vastgesteld. Met de uitvoering van het plan in 2020 wordt de basis gelegd die nodig is om een flinke stap te zetten in het verminderen van restafval.

Dat het terugdringen van de hoeveelheid restafval nodig is om de kosten beheersbaar te houden, blijkt ook de kosten die in 2019 zijn gemaakt voor het verwerken van restafval. Die zijn in 2019 ruim € 145.000 hoger uitgevallen dan in 2018. € 646.775 in 2019 tegen € 501.458 in 2018. Dit is onder andere te wijten aan verhoging van de verbrandingsbelasting op restafval in 2019 met € 18,91 per ton. Verder valt de rekening van Meerlanden hoger uit dan we op basis van Q3 verwachtte. Bijna het hele verschil is te verklaren door een veel groter aanbod grof huishoudelijk afval. Bijna € 40.000 meer dan op basis van Q3 verwacht en € 10.000 bij de post meerwerk merendeels als gevolg van huur van bovengrondse containers voor bijvoorbeeld Holland Park en herinrichtingen. Ook de forse toename van ondergrondse containers in wijken die nog niet volledig zijn opgeleverd doet de prijs voor de afvalinzameling verder groeien. Ook verwachten we nog een betaling uit het afvalfonds voor de inzameling van recyclebare materialen over Q4 2019.

Verder zijn er in 2019 achterstallige investeringen gedaan in het kader van de subsidie voor zwerfafvalvergoeding die we reeds eerder hebben ontvangen en verwerkt in de 'Egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing'. Zo hebben we flink geïnvesteerd in materialen voor de landelijke opschoondag. Te denken is aan hesjes, knijpers, karretjes e.d.

In de begroting was rekening gehouden met een onttrekking van € 75.000 uit de 'Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing'. Door bovenstaande ontwikkelingen zou een onttrekking van € 377.000 moeten plaatsvinden. Echter de stand van de voorziening bedraagt € 263.000. Een egalisatievoorziening mag volgens de BBV niet negatief zijn. Het verschil, € 114.000, is ten laste van het rekeningresultaat gebracht. Uitgangspunt is dat dit bedrag in de komende jaren wordt aangezuiverd vanuit de positieve resultaten op de exploitatie afvalstoffenheffing.

Ontwikkelingen inspraak

Inspraak voor projecten van herinrichtingen heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld van een passieve inspraak, waar bewoners zich uitspreken over plannen van de gemeente, naar een steeds actievere inspraak. Herinrichtingsplannen worden in steeds sterkere mate in samspraak met bewoners ontwikkeld. Ook nemen bewoners steeds vaker zelf initiatief ten aanzien van de openbare ruimte. Hierdoor herkennen de bewoners zich in toenemende mate in wat hij of zij belangrijk vindt in de wijk.

Burgerparticipatie. In de komende periode wordt verder ingezet op het betrekken van bewoners bij de openbare ruimte.

Overheidsparticipatie. Ook zal verder worden ingezet op het faciliteren van bewoners die initiatief willen nemen ten aanzien van de openbare ruimte. Naast het zelfbeheer en initiatief tot speelplekken, openbaar groen, buurttuinen, aangepaste openbare ruimte op basis van ervaringen van gebruikers en meer, valt te denken aan de mogelijkheid tot het organiseren van een leefstraat, beweegactiviteiten etc., een en ander wordt verwerkt in het beleidsplan spelen, bewegen en ontmoeten en de update van het kwaliteitsplan. Ook heeft de recent aangestelde medewerker bewonerscontacten een belangrijke rol in het faciliteren en begeleiden van bewonersinitiatief. Deze zal zijn rol in het komende jaar verder ontwikkelen en er zal verder worden nagedacht over de werkwijze van de teams ten aanzien van bewoners, zo kan een verdere ontwikkeling plaatsvinden. De openbare ruimte zal in steeds sterkere mate functioneren als huiskamer van de inwoners van Diemen.

Opschonen en renoveren grafvelden Rustoord

Op diverse grafvelden zijn in het verleden monumenten blijven staan op de graven waar geen rechthebbenden meer van zijn. Om helderheid te brengen in de vrije begraafplaatsen, is het wenselijk de oude grafmonumenten te verwijderen van de graven waar geen rechthebbende meer van is en waar dus ook niet meer voor wordt betaald. In de periode van 2019 tot en met 2022 worden van de grafvelden de monumenten verwijderd waar geen rechthebbende meer van is en wordt aan de grafvelden groot onderhoud uitgevoerd.

Klimaatbeleid

- In 2019 is het Amsterdam, Amstelland en Meerlanden samenwerkingsverband met betrekking tot verduurzaming van de bestaand woningvoorraad voortgezet op basis van een 50% cofinancieringsregeling vanuit de provincie. Eind 2019 heeft de gemeente Diemen de aanbesteding van de regiocoördinator voor dit samenwerkingsverband verzorgd.
- De gemeente Diemen neemt deel aan de nieuwe ronde 2019-2022 van het MRA programma warmte/koude. Dit programma richt zich op een betere propositie voor warmte, zodat gemeenten in de MRA, daar waar het mogelijk is, warmtenetten in hun afwegingen kunnen meenemen als een volwaardig en aantrekkelijk alternatief voor verwarming met aardgas.
- In 2018 is Daarom Duurzaam Diemen een zelfstandige stichting geworden. Met ingang van 2019 heeft de gemeente aan deze stichting een subsidie toegekend voor het organiseren van evenementen, het ondersteunen van duurzaamheidsinitiatieven, het verstrekken van microsubsidies en het beheer van de website. Daarom Duurzaam Diemen is het cocreatieprogramma waarin inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties en de gemeente samenwerken aan het verduurzamen van Diemen.

Marktontwikkeling

Op dit moment hebben we te maken met een “overspannen markt” bij de aanbesteding van technische projecten. Momenteel kampt de markt met veel projecten en te weinig bedrijven/aannemers. De bedrijven/aannemers hebben de werken voor het uitkiezen. Dit is merkbaar in de prijzen. In 2019 zijn de prijzen van het dagelijks onderhoud gestegen. Daarnaast zien we in de arbeidsmarkt een tekort aan technisch personeel. Dit heeft inmiddels geresulteerd in vacatures die lang open of niet vervuld raken. Dit heeft directe gevolgen op de resultaten

De gevolgen van deze marktontwikkeling op de gemeentelijke begroting, de opgenomen investeringsbedragen uit het investeringsplan en de kostenbegroting van het programma groot onderhoud openbare ruimte, zijn nog niet te zeggen. De actualisatie van het programma groot onderhoud heeft in 2019 niet plaats gevonden. Dit in verband met het zo juist benoemde krapte op de arbeidsmarkt.

Wat hebben we bereikt en wat hebben we ervoor gedaan?

1. Prettige, aantrekkelijke leefomgeving afgestemd op passend kwaliteitsbeeld

Wat wilden we bereiken?
Subdoelen
1.1 - Inrichting en beheer zijn afgestemd op de gestelde ambities uit het kwaliteitsplan openbare ruimte
1.2 - Burgers zijn tevreden over het onderhoud van de openbare ruimte
1.3 - Burgers en bedrijven ondervinden geen overlast van water en worden beschermd tegen gezondheidsrisico's a.g.v. afvalwater
1.4 - Natuur verbinden en beleven

Activiteiten (Wat wilden we ervoor doen?)	Realisatie (Wat hebben we ervoor gedaan?)
Subdoel 1.1 - Inrichting en beheer zijn afgestemd op de gestelde ambities uit het kwaliteitsplan openbare ruimte	
1.1.1 - Bijdragen aan meer differentiatie in beheer, gebruik en inrichting door het toepassen handboek openbare ruimte	Het handboek openbare ruimte is bij herinrichtingen toegepast. In centrum west is een kwaliteitsimpuls toegepast waarbij er extra aandacht is geweest voor bestrating. In de wijk Vogelweide is vanuit het handboek openbare ruimte gelet op gebruik van duurzame materialen.
1.1.2 - Uitvoering beheer conform programma groot onderhoud openbare ruimte	zie paragraaf 2 onderhoud kapitaalgoederen.
1.1.3 - Aanleggen van ontmoetingsplekken en verhogen van groene verblijfskwaliteit in de openbare ruimte (aanbrengen steigers, hondenspeelplaats, speelvoorzieningen, parkzitjes, ligweiden enz.).	Bij het Reigerpad in de wijk Akkerland ter hoogte van de wijk Akkerland is in combinatie met de vergrote buurtmoestuin een ontmoetingsplaats en speelplaats gerealiseerd. De uitvoering van een ontmoetings- en speelplaats op het voormalig trapveld studentenflats is gestart. Tevens is voorzien in een steiger. De voorbereiding en aanbesteding van het multifunctionele sportveld verblijf en ontmoetingsplaats Meelbeskamp is afgerond. De honden speelplaats De Sniep/sportpark kan door de bouwwerkzaamheden niet ontsloten worden en is daarom nog niet aangelegd. Wel is een hondenspeelplaats voorbereid bij het Zwannenpad hoek Jan Duikerhof. In het vastgestelde beleidsplan Spelen, bewegen en ontmoeten voor alle leeftijden staan de verdere ontwikkelingen vermeld.
1.1.4 - Bevordering van de biodiversiteit (aanpassen ecologisch maaibeheer en beplantingskeuze, aanbrengen insectenreservaten)	Om de biodiversiteit te vergroten is het intensief maaiprogramma op veel locaties aangepast en wordt pas eind juni gestart met maaien. Het areaal insecten aantrekkende beplanting is uitgebreid.
Subdoel 1.2 - Burgers zijn tevreden over het onderhoud van de openbare ruimte	
1.2.1 - Het plan van aanpak zwerfafval updaten	Er is een start gemaakt met de update van het plan van aanpak. Daarnaast zijn er diverse stappen gezet om de jaarlijkse zwerfafvalvergoeding die wordt ontvangen van NedVang goed beter te beheren en in te zetten. We hebben veel materiaal aangeschaft ter ondersteuning van de landelijke opschoondag, zoals: knijpers, karretjes, hesjes e.d.
1.2.2 - Uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden conform onderhoudsprogramma wegen, openbare verlichting, water, groen, speelterreinen en kunstwerken	zie paragraaf 2 onderhoud kapitaalgoederen.
Subdoel 1.3 - Burgers en bedrijven ondervinden geen overlast van water en worden beschermd tegen gezondheidsrisico's a.g.v. afvalwater	
1.3.1 - Uitvoeren van het stedelijk waterbeheer door te voldoen aan de zorgplicht afvalwater, hemelwater en grondwater	Het beheer volgt het beleid als neergelegd in het vGRP (zie verder onderhoud kapitaalgoederen).
1.3.2 - Uitvoeren van het Gemeentelijk Riolerings Plan 2019-2023	Zie paragraaf 2 onderhoud kapitaalgoederen

Activiteiten (Wat wilden we ervoor doen?)	Realisatie (Wat hebben we ervoor gedaan?)
1.3.3 - Onderhouden van oevers met aandacht voor ontwikkelen van biodiversiteit in natuurvriendelijke oevers	Alle nieuw te ontwikkelen oevers worden binnen de mogelijkheden ontwikkeld met als streven het vergroten van de biodiversiteit door middel van het aanleggen van natuurvriendelijke oevers.
1.3.4 - Uitwerken en implementeren van klimaatadaptieve maatregelen openbare buitenruimte. Voeren van risicodialogen met bedrijven, burgers en vitale functies	De risicodialogen worden in regioverband uitgevoerd en moeten in 2020 leiden tot een regionale uitvoeringsagenda.
Subdoel 1.4 - Natuur verbinden en beleven	
1.4.1 - In stand houden en verbeteren van de ecologische verbindingen. Extra inzet hierop wordt meegenomen in het op te stellen duurzaamheidsprogramma	Met het blijvend gebruiken van het meerjaren werkplanoevers is het in stand houden en verbeteren van ecologische verbindingen grotendeels gewaarborgd, waterpartijen en aanliggend groen zijn de dragers van de ecologische verbindingen binnen de bebouwde kom. Eind 2019 is de opdracht uitgegaan voor de kwalitatieve beoordeling van de Diemense ecologische structuur. Eindresultaat wordt een kanskaart voor verbetering van de ecologische structuur in combinatie met o.a. biodiversiteit en klimaatadaptatie.
1.4.2 - Het verbinden van buurtgroen met de hoofdgroenstructuur/natuur	Met het realiseren van herinrichtingsprojecten wordt de verbinding van buurtgroen met hoofdgroenstructuur (wandellandschap en parken) een uitgangspunt van ontwerp.
1.4.3 - Versterken recreatieve functie Diemberbos: Samen met Groengebied Amstelland en Staatsbosbeheer actief inzetten op een financieel duurzaam beheer van het Diemberbos. Realiseren van een horecavoorziening bij de entree van het bos, aanleg van het Wandelnetwerk Diemerscheg en het uitwerken van een beheer- en ontwikkelstrategie voor de Diemerscheg met alle betrokken partijen, waaronder inwoners, bedrijven en verenigingen/stichtingen	het Wandelnetwerk Diemerscheg, onderdeel van het wandelnetwerk Noord-Holland, is gereed. De bouw van de horecavoorziening bij de entree van het Diemberbos is gestart. Er hebben diverse bijeenkomsten plaatsgevonden over de Diemerscheg. Een eerste versie Ontwikkelperspectief Diemerscheg is gereed.

2. Actieve betrokkenheid inwoners en bedrijven bij inrichting/beheer leefomgeving

Wat wilden we bereiken?
Subdoelen
2.1 - Inwoners en bedrijven zijn betrokken bij herinrichting en nieuwe aanleg
2.2 - Inwoners raadplegen t.b.v. het uitvoeren van (dagelijks) onderhoud
2.3 - Actieve betrokkenheid van inwoners bij dagelijks onderhoud

Activiteiten (Wat wilden we ervoor doen?)	Realisatie (Wat hebben we ervoor gedaan?)
Subdoel 2.1 - Inwoners en bedrijven zijn betrokken bij herinrichting en nieuwe aanleg	
2.1.1 - Overleg met belanghebbenden op basis van uitgangspunten en schetsontwerpen en voorlopig ontwerp voor herinrichtingsprojecten	In 2019 zijn de uitgangspunten en ontwerpen van de speel- en ontmoetingsplaatsen Meelbeskamp en Rode Kruislaan met en door bewoners gerealiseerd.
2.1.2 - Houden van voorlichtingsbijeenkomsten en inspraakmogelijkheden (soms als workshop) bij herinrichtingsprojecten	Voor elk herinrichtingsproject in de openbare ruimte wordt gekeken hoe bewoners of bedrijven vanaf de start tot uitvoering kunnen betrekken om tot een gedragen ontwerp te komen.
2.1.3 - Ideën en verbeteringsvoorstellen van inwoners en bedrijven gebruiken bij herinrichting en nieuwe aanleg	Bewoners of bedrijven die met verbeteringsvoorstellen komen worden altijd uitgenodigd op een gesprek om hun ideeën toe te lichten. Voorbeelden zijn de inrichting van de Pr. Marijkestraat en de A. Loethoelstraat.
Subdoel 2.2 - Inwoners raadplegen ten behoeve van het uitvoeren van (dagelijks) onderhoud	
2.2.1 - Burgers actief uitnodigen bij uitvoering van projecten en specifiek wijzen op participatiemogelijkheden	Participatiemogelijkheden worden altijd benoemd indien dat van toepassing is bij contacten met bewoners of bedrijven. Actief wordt hulp gegeven om participatie succesvol te laten verlopen.
2.2.2 - Verbeteren van communicatie over de afhandeling van door inwoners ingediende meldingen over openbare ruimte	In 2019 zijn de knelpunten geïnventariseerd op dit vlak. Nieuwe medewerkers worden extra gewezen op het belang van een duidelijke terugkoppeling van de wijze van afhandeling van de meldingen. Ook doen we onderzoek naar het al dan niet aanschaffen van een softwarepakket dat ons op dit punt moet gaan helpen.

Activiteiten (Wat wilden we ervoor doen?)	Realisatie (Wat hebben we ervoor gedaan?)
Subdoel 2.3 - Actieve betrokkenheid van inwoners bij dagelijks onderhoud	
2.3.1 - Inwoners stimuleren tot en ondersteunen bij participatieprojecten via medewerkers Ruimtelijk Beheer	Er worden continu kleinschalige participatieprojecten met bewoners gerealiseerd, denk hierbij een buurtmoestuinen, geveltuinten, bloembakonderhoud en zelfbeheer openbaar groen.

3. Verbeterde duurzaamheid en leefbaarheid op het gebied van duurzaamheid en milieu

Wat wilden we bereiken?
Subdoelen
3.1 - Actief duurzaamheidsbeleid, inclusief energietransitie, door middel van een programmatische aanpak
3.2 - Actief milieubeleid
3.3 - Bewoners gaan meer en meer afval scheiden
3.4 - Afvalinzameling is goed verzorgd

Activiteiten (Wat wilden we ervoor doen?)	Realisatie (Wat hebben we ervoor gedaan?)
Subdoel 3.1 - Actief energiebeleid	
3.1.1 - Opstellen van een duurzaamheidsprogramma (zie verder paragraaf Duurzaamheid)	Ten gevolge van de vergunningaanvraag van Vattenfall en het verzoek van de provincie om een VVGB voor de biomassacentrale heeft het proces voor het opstellen van een duurzaamheidsprogramma vertraging opgelopen.
3.1.2 Uitvoering geven aan reeds in gang gezette trajecten zoals: <ul style="list-style-type: none"> de samenwerking met inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen met de initiatieven en het actieplan Daarom Duurzaam Diemen uit het werkatelier van 6 en 7 februari 2018 als vertrekpunt Opwekken van duurzame energie met zonnepanelen en windmolens. Vormen van een community van bewoners die een collectief zonneproject gaan realiseren. Stimuleren van energiemaatregelen bij woningen (huur en koop) door de verdere ontwikkeling van het project Innovatieve aanpak Nul op de Meter in combinatie met het stimuleren van het treffen van enkelvoudige maatregelen. Invulling geven aan ambities energieneutrale en circulaire gebiedsontwikkeling in een visie en doelen, een heldere vraag aan marktpartijen en een beoordelingssystematiek bij ruimtelijke ontwikkelingen Eigen elektrisch vervoer en uitbreiden van het aantal oplaadpunten voor het publiek Energie besparen in gemeentelijke gebouwen en in openbare verlichting. Extra inspanning om de doelstelling van het aandeel duurzame energie te halen 	<ul style="list-style-type: none"> De gemeente verstrekt het inmiddels zelfstandige Daarom Duurzaam Diemen met ingang van 2019 jaarlijks subsidie. De gemeente droeg bij aan de organisatie van het duurzaamheidscafé 2019, de ondersteuning van de duurzaamheidsinitiatieven en nam deel aan de overleggen. De energiecoöperatie Diemen ecoström heeft subsidie ontvangen voor hun promotie en communicatie over de verkoop van zonnepanelen voor eigen energie-opwek op bedrijfsdaken. In 2019 heeft Diemen Ecoström 470 panelen geplaatst op 2 bedrijfsdaken en alle panelen verkocht. Naar aanleiding van de RES en de aangekondigde aanpassing van de provinciale ruimtelijke verordening is in 2019 het onderzoek naar kansen voor windenergie weer herstart. In 2019 is weer een jaarlijkse inkoopactie zonnepanelen en isolatiemaatregelen georganiseerd. Het door de VNG gesubsidieerde project innovatieve aanpak naar nul op de meter is in 2019 afgerond. Er zijn in totaal 27 nul op de meter adviezen in Diemen opgesteld. De uitgangspunten energieneutraal, circulair en klimaatadaptief uit de duurzaamheidsnotitie Holland Park West zijn in de inschrijffleidraad uitgewerkt tot selectie en beoordelingscriteria. Op basis hiervan zijn de inschrijvingen op duurzaamheid beoordeeld. In 2019 zijn er 8 laadpalen met 16 laadpunten en 15 gereserveerde parkeerplaatsen bijgekomen. Het totaal per 31 dec. 2019 komt daarmee op 25 laadpalen met 48 laadpunten en 42 gereserveerde parkeerplaatsen. Bij winkelcentrum Diemerplein is een laadpaal voor elektrische fiets\ scooter geplaatst In 2019 zijn bij de openbare verlichting 170 armaturen vervangen door led verlichting In het gemeentehuis is op de begane grond in de centrale hal, de raadzaal, de trouwzaal en vergaderruimten LED verlichting aangebracht plaatsing 30-50% zuinigere ventilatoren op het dak van het gemeentehuis. realiseren van verbeterde energiezuinigere doorstroming van de verwarming van het gemeentehuis door vervanging van ventielen en kranen gestart met aanbrengen HR++ kunststof kozijnen bij kinderdagverblijf Pino

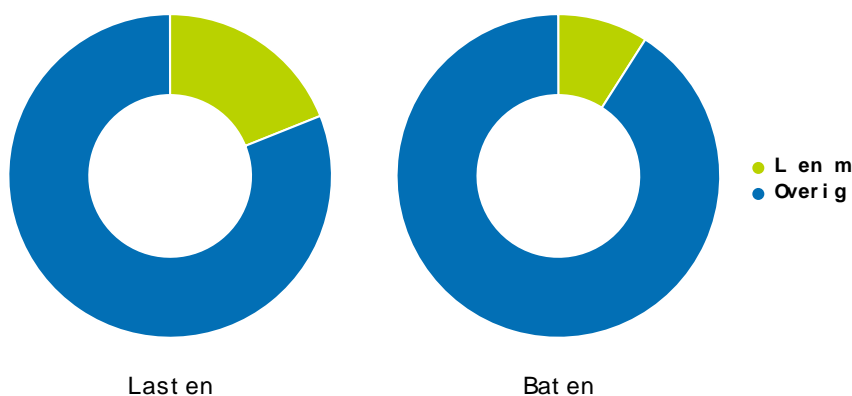
Activiteiten (Wat wilden we ervoor doen?)	Realisatie (Wat hebben we ervoor gedaan?)
Subdoel 3.2 - Actief milieubeleid	
3.2.1 - Uitvoeren van de Milieunotitie 2016-2019, het actieplan omgevingslawaaï gemeentelijke wegen 2018-2022	<ul style="list-style-type: none"> • uitvoering van de Wet milieubeheer taken (bodem, geluid, lucht, externe veiligheid) uit de milieunotitie vindt continu plaats bij vergunningverlening, milieutoezicht en handhaving en bij ruimtelijke ontwikkeling. • Met de aanstelling van een nieuwe medewerker is energietransitie in 2019 verzaard opgepakt (zie paragraaf duurzaamheid). • De nota en de kaarten bodemkwaliteit zijn geactualiseerd en zullen in 2020 ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd • Bij de inrichting van de buurt Vogelweide zijn geluidsarme stenen toegepast conform het actieplan omgevingslawaaï • bij de Oost-Westas is geluidsarm asfalt toegepast conform het actieplan omgevingslawaaï
3.2.2 - Doorvoeren klimaatadaptief en biodiverse maatregelen	Maatregelen tegen wateroverlast en droogte zijn omlind en normen zijn neergelegd in het vGRP. Uitgangspunten tegen hittestress worden in 2020 geformuleerd. Het terugdringen van overbodige verharding (Steenbreek) leidt tot meer beplanting. Een diversere keuze van planten leidt tot een betere biodiversiteit.
Subdoel 3.3 - Bewoners gaan meer en meer afval scheiden	
3.3.1 - Uitvoeren aanpassing(en) in wijze van afvalinzameling	Op 19 december 2019 is Afvalplan 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin staan diverse wijzigingen in de afvalinzameling die moeten bijdragen aan het doel.
3.3.2 - Versterken van communicatie en voorlichting	Een communicatieplan maakt onderdeel uit van het in december 2019 vastgestelde Afvalplan 2020.
3.3.3 - Inzetten op het drastisch verminderen van restafval conform VANG-doelstellingen en coalitieakkoord (100 kilo per inwoner per jaar in 2020)	Voor dit doel is op 19 december 2019 Afvalplan 2020 door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin staan diverse acties en wijzigingen in de afvalinzameling die moeten bijdragen aan het doel.
Subdoel 3.4 - Afvalinzameling is goed verzorgd	
3.4.1 - Toezien op uitvoering overeenkomst afvalinzameling	Er is een uitgebreide overlegstructuur met Meerlanden. Wekelijks op uitvoeringsniveau, 3 wekelijks op beleidsniveau. Daarnaast ziet een opzichter van Gemeente Diemen toe op de naleving van de overeenkomst.
3.4.2 - Meldingen verzamelen en met Meerlanden zorgen voor structurele oplossingen	Er is een duidelijke dashboard waarin is te zien hoe het aantal klachten per soort soort zich ontwikkelt ten opzicht van het jaar ervoor. Er is doorlopend overleg om knelpunten op te lossen.

Prestatie-indicatoren	Realisatie 2018	Begroot 2019	Realisatie 2019
3.1.1 - % hernieuwbare elektriciteit (verplicht)	0,9%	NB	1,6%
3.4.1 - Omvang huishoudelijke restafval in kg per inwoner per jaar (verplicht) Om te voldoen aan het landelijke VANG-programma (Van Afval Naar Grondstof) zal toegewerkt moeten worden naar 100 kg per inwoner per jaar in 2020. De maatregelen die in 2016 genomen werden, volgens het raadsbesluit d.d.18 februari 2016, zullen leiden tot max. 5% extra afvalscheiding. In 2016/2017 werden de maatregelen volgens dit raadsbesluit gerealiseerd. Komende jaren gaan we het effect hiervan monitoren	230	200	223

Wat heeft het gekost?

Programma Leefomgeving en milieu	Rekening 2018	Begroting 2019 primitief	Begroting 2019 totaal	Rekening 2019	Budget resultaat 2019
Structurele lasten	-15.781	-16.316	-15.976	-16.309	-333
Structurele baten	8.719	7.462	7.427	7.892	465
Toevoegingen aan reserves	-480	-	-80	-114	-34
Onttrekkingen aan reserves	60	10	10	-	-10
Saldo structureel	-7.482	-8.844	-8.619	-8.531	88
Incidentele lasten	-	-	-	-	-
Incidentele baten	-	-	-	-	-
Toevoegingen aan reserves	-	-	-	-	-
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	-	-
Saldo incidenteel	-	-	-	-	-
Saldo van de baten en lasten	-7.482	-8.844	-8.619	-8.531	88

Lasten en baten

Over te hevelen budgetten

Klimaat beleid openbare ruimte

In 2019 is er voor klimaatbeleid openbare ruimte een budget opgenomen van € 100.000. Van dit budget is € 15.000 uitgegeven. Er zijn in de loop van 2019 een aantal projecten gestart om dit budget te gebruiken. Met het vrijkomen van het vergroeningsbudget is in het 3de kwartaal 2019 een nieuw plan gemaakt voor het vergroenen van straten en het meer aanplanten van bomen in de woonwijk De Sniep Zuid. De kosten hiervan zijn begroot op € 77.000. Wij stellen voor dit budget over te hevelen naar 2020.

Investerings

Investerings (x € 1.000)				
Omschrijving	Budget	Realisatie t/m 2019	Vrije ruimte	i: in uitvoering d: doorschuiven v: vervallen a: afgewikkeld
721010 Vervangen onderheide wegen Centrum-West	8.600	1.699	6.901	i
720146 Busbaan	2.000	57	1.943	i
770203 Betonriool/onderheid Centrum West 2014, 2017 & 2018	1.756	147	1.609	i
770206 PVC-riool Vogelweide	1.646	551	1.095	i
720909 Voorbereidingskrediet e-installaties bruggen	1.387	1.298	89	i
770222 PVC riool Scheepskwartier	1.325	0	1.325	d
770211 PVC riool Oost-West as	1.100	11	1.089	i
720142 Verharding vanuit grondbedrijf	1.000	1040	-40	a
770223 Riool vanuit grondbedrijf	565	581	-16	a
720141 Straatmeubilair/openbare verlichting/brandkranen vanuit grondbedrijf	350	370	-20	a
770221 PVC riool Oranjeplantsoen	320	0	320	d
750708 Groen/water vanuit grondbedrijf	315	324	-9	a
720151 Vervangen civieltechnische kunstwerken	250	0	250	d
770212 Relining riolering Bergwijkpark en DN	225	0	225	i
721215 Activeren nieuw bestratingsmateriaal	200	0	200	d
720144 Kunstwerken vanuit grondbedrijf	150	165	-15	a
770224 PVC-riool Oost-West as	100	0	100	i
720707 Iveco nummer 14	100	75	25	a
770301 Ondergronds brengen afvalcontainers 2015	100	16	84	i
720147 Vervangen Iveco wagen nummer 19 plantsoenen	80	0	80	i
721111 Kanter straatveegauto nr. 22	76	0	76	d
720104 Iveco wagen nr. 12 bestrating	75	0	75	i
721818 Iveco Daily nummer 10	73	0	73	i
772013 Drainage Biesbosch	70	45	25	a
770220 PVC riool Flats Tobias Asserlaan	65	0	65	d
770504 Herstel van keldergraven Rustoord	60	0	60	d
720145 Twee natstroofzoutmachines	55	0	55	i
770501 Renovatie begraafplaats Gedenk te Sterven	45	23	22	v
720105 Vervangen civieltechnische kunstwerken 2018	31	0	31	d

Verklaring doorgeschoven en vervallen investeringen

- 720105: Werkzaamheden uitgesteld i.v.m. goede technische staat van de geprogrammeerde civieltechnische kunstwerken.
- 720151: Betreft het vervangen van de staalconservering aan de Diemerbrug. Uitvoering van dit werk is ingepast in de planning van de Oost-Westas en zal naar verwachting in het najaar van 2020 in uitvoering worden gebracht.
- 770220: Verschoven naar 2021 a.g.v. uitloop vorige projecten (herstel Oosterringdijk).
- 770221: Verschoven naar 2022 i.v.m. samenloop andere projecten.
- 770222: Verschoven naar 2021 a.g.v. uitloop vorige projecten.

- 721111: Auto 22 wordt vervangen door een bestaande smalspoorauto uit het huidige wagenpark. Smalspoorauto's zijn nodig voor inzet in de strooidienst. Auto 22 wordt in de loop van 2020 vervangen.
- 721215: Betreft de aanschaf van nieuw bestratingsmateriaal. Deze investering wordt in 2020 meegenomen in de financiële afwikkeling van de Oost-Westas.
- 770504: Het betreft hier het renoveren van monumentale keldergraven en het herstellen van grafvelden.
- 770501: De renovatie van Gedenk te Sterven bestond uit twee onderdelen, namelijk de restauratie van de muur en het aanbrengen van verlichting. De restauratie van de muur is afgerond, maar het aanbrengen van verlichting kan niet vanwege Flora & Fauna.